

Čas

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[\[Příležitostné poznámky, 1957\]](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 1957
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 1957

Čas¹

1. svázanost času s realitou, která je děním, tedy svázanost s děním: dění ne v čase, nýbrž čas v dění – nerozlučně
2. dění není „homogenní změnou“, je heterogenní: dění jsou události. Čas je tedy svázán s událostmi. Události jsou však mnohé – je i čas mnohý? Je časů víc?
3. Dění je změna; je-li čas svázán s děním, je také změnou? Mění se čas? Co je však změna? něco, co má počátek, průběh a konec. Má tedy i čas počátek a konec?
4. Změna znamená, že se především něco stalo (děje): něco, co tu bylo, tu není, a co tu je, tu nebylo. Čili změna znamená: něco starého skončilo a něco nového začalo. Znamená tedy změna *konec a počátek*.
5. Když mluvíme o události, máme na mysli průběh od jejího počátku až po její konec. Změnou však naopak myslíme fakt, že jedna událost skončila a druhá počala. Je tedy *změna* čímsi pozorovaným zvenčí, kdežto událost je čímsi pozorovaným zevnitř.
6. Odtud i čas je třeba chápat ve dvojím smyslu. Jednak je čas vnitřní kvalitou událostí, jednak je svázán se změnou. Rozlišení této dvojí úrovně „času“ je neobyčejně důležité.
7. Už u Démokrita bylo problémem, jak se organismus (resp. vůbec věc) udrží nějaký čas pohromadě – Démokritos to řešil předpokladem háčků. Je však tento problém řešen alespoň dnes? Je-li (tato) přítomnost jen jedním případem času, pak je pozoruhodné, že různé procesy např. v organismu, které se dějí jistě rozličnou rychlostí, se prostě nerozejdou. Co je drží pohromadě?
- 8.

570101|1957

¹ Srv. J. Patočka, *Několik poznámek o pojmu „světových dějin“*, in: *Česká mysl*, 31, 1935, č. 2, str. 86–96, zde str. 89: „Historická osobnost i tenkrát, když jedná z individuálních pohnutek, pocítuje se jako exponent hlubšího úsilí.“ (Srv. také pozdější vydání: *Několik poznámek o pojmu „světových dějin“*, in: *týž, Péče o duši*, I: *Stati z let 1929–1952. Nevydané texty z padesátých let*, vyd. I. Chvatík – P. Kouba, Praha 1996, str. 46–57, zde str. 48.) – Pozn. red.